Project Maria van Renkum 2020-2025

Initiatief Stichting Maria van Renkum

Versie nr. 1 d.d. 28 juli 2020

Kernwoorden: Vrede, Verbinding & Bezinning

Bedevaartsplaats sinds 1380

“Mogen de mensen van onze tijd,
die vaak ondergedompeld zijn in het lawaai,
opnieuw de waarde van de stilte ontdekken
en daarin de stem van God en de medemensen
beluisteren.”

Paus Franciscus, gebedsintentie voor september 2013

Algemeen Nut Beogende Instelling
ANBI
Culturele ANBI

www.stichtingmariavanrenkum.nl

De kerk symboliseert vaak de verbinding met de bredere geschiedenis van het dorp, al was het maar doordat voorouders er gedoopt, trouwden en uitgedragen werden.

Index

Pagina 03 t/m 04	Ons verhaal in een notendop (in feite een factsheet)
Pagina 05 t/m 08	Stichting Maria van Renkum / Comité van Aanbeveling
Pagina 09 t/m 14	Veiligstellen van de geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum

- Titel van Basilica Minor, streven naar een rectoraatskerk
- Activiteiten geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum
- Impressie d.m.v. foto's etc.

Pagina 15 t/m 17	Maria van Renkum, een devoot beeld sinds 1380
Pagina 17 t/m 27	Historie Katholiek Renkum / 1200 jaar

- Willibrordkapel 8e/9e eeuw op Harten (Renkum)
- Renkumse bisschop Meinwerk (975-1036)
- De oude kerk aan Onder de Bomen 12e eeuw -1864
- Capelle 1183, later 1380 de Mariakapel
- Mariaklooster van de Moderne Devotie 1405-1584
- Kerkdiensten op kasteel Grunsfoort 1584 – 1726
- Schuurkerk in de uiterwaarden 1726 -1839
- Deo Sacrum, nieuw kerkgebouw Renkum West 1839-1923
- Onze Lieve Vrouw ten Hemelopneming 1923 – heden

Pagina 28 t/m 43	Project Stichting Maria van Renkum 2020-2025 / inhoudelijk
Pagina 44 t/m 46	Project Stichting Maria van Renkum 2020-2025 / financieel
Pagina 47 t/m 53	Bijlagen

- Bijlage 1 Financiële cijfers Locatieraad 2020
- Bijlage 2 Lijst van actiepunten 2020
- Bijlage 3 Documentatie / achtergrondinformatie
- Bijlage 4 Overzicht bedevaarten 2018

Spandoek: spontane actie van twee parochianen, die veel vrijwilligerswerk verzetten. Of 't Renkum gegund wordt moet nog blijken.

Daar waar liefde en hoop samenkomen, is toekomst.

Waar het in essentie omgaat; ons verhaal in een notendop

Het parochiebestuur wil kerkgebouwen afstoten vanwege de financiële lasten, het afnemend kerkbezoek en het niet meer op termijn kunnen waarborgen van de pastorale zorg. Het kerkgebouw te Renkum staat op de nominatie om afgestoten te worden.

De Pauselijke Commissie voor de Culturele Goederen zegt om kerkelijke centra die niet meer gebruikt worden beschikbaar te stellen voor sociale en culturele activiteiten ten gunste van de bevolking die in het verleden aan de bouw van het onroerend goed heeft bijgedragen. Zie 'Fra le sollecitudini' (cit.), *Enchirdion Vaticanum* 14, nr. 925.

Onze drijfveer is de liefde die we voor Maria van Renkum, ons kerkgebouw en Renkum als bedevaartsoord hebben te koesteren.

In het landelijke rapport van de Task Force Toekomst Kerkgebouwen lezen we:

Kerkgebouwen, kloosters en kapellen zijn een essentieel onderdeel van onze beschaving. Ze zijn met grote inzet en liefde gebouwd door onze voorouders, die – veel armer dan wij – de meest prachtige gebouwen hebben neergezet. Ze vormen het hart van stad, dorp of wijk waarmee veel burgers emotioneel verbonden zijn.

Kerkgebouwen zijn plaatsen voor devotie, stilte, bijeenkomsten, concerten. Voor beleving van monumentale ruimtelijkheid en architectuur, akoestiek, religieuze kunstschatten. Voor besef van onze ontstaansgeschiedenis en kleurrijke religieuze cultuur. De samenleving moet meer kansen krijgen om gebruik te maken van de mogelijkheden die deze gebouwen bieden.

"*Het kerkgebouw in stads- of dorpsgezicht, ook als het aan de eredienst is onttrokken, blijft teken – teken van herinnering, maar veeleer teken van aanwezigheid, van uitnodiging en verwijzing.",* Prof. dr. Antoine Bodar, priester te Rome, hoogleraar Universiteit Tilburg, en lid van het Task Force Aanbevelingscomité.

Kerkgebouwen moeten weer ontmoetingsplaatsen voor mensen worden; mensen van alle gezindten. Maar dan moeten er zaken veranderen.

Wat willen wij

De Stichting zoekt in eerste instantie naar een mixvorm. D.w.z. de geloofsgemeenschap RH blijft met de kerkbalans deel uitmaken van de PzTB. De St. MvR beheert en draagt zorg voor de gebouwen, het park etc., te beginnen met de kerk, park en aanbouw. De Stichting MvR zou graag willen overleggen of en in hoeverre perceel 7193 met opstallen aan ons in handen gegeven kan worden via een rectoraatskerk-constructie, mogelijk op termijn bij bijv. St. Oude Gelderse Kerken (m.n. rijksmonumenten) en of de eigenaar van het **Mariabeeld** bereid is dit nationale erfgoed in Renkum c.q. in de huidige kerk te laten staan (inpandige Mariakapel), omdat anders er geen sprake meer

kan zijn van Renkum als bedevaartsoord. Een katholieke traditie van 1200 jaar in Renkum moet om uiteenlopende redenen niet verloren gaan. Tegen welke prijs, rekening houdend met de monumentenstatus, inclusief de door de Stichting gerealiseerde investeringen m.b.t. de restauratie van het kerkgebouw, de aanschaf van een verwarmingsketel kan indien verkoop in beeld komt, de Stichting het een en ander overnemen is thans nog een onbeantwoorde vraag. Behalve dan dat in een dergelijke situatie de Stichting de eerste partij m.b.t. aankoop mag zijn.

Wat vinden wij

Renkum is een bedevaartsoord sinds 1380. Dat moet blijven: Het kerkgebouw passend voor meervoudig gebruik als plaats van devotie, stilte, ontvangst bedevaartgroepen, plek van monumentale beleving voor liefhebbers van kunst w.o. concerten.
De status van het gebouw, het bankenplan etc. beperken mogelijkheden. Alleen het altaar van latere datum kan/mag verplaatst of verwijderd worden. Daarom is een passende nevenruimte, multifunctioneel inzetbaar, noodzakelijk ➔ aanbouw pastorie. Bedoelde aanbouw is tevens als verdienmodel voor de Stichting belangrijk.

De vormgeving van de aanbouw past in de sfeer van het Gelders Arcadië en vormt een mooi geheel in het ensemble pastorie, kerkgebouw, park. De huidige pastorie zou qua benedenverdieping (evenals de aanbouw) beschikbaar kunnen blijven voor de geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum; de bovenverdieping zien we graag als Bed zonder Breakfast voor pelgrims etc.

De Stichting MvR denkt na over vraagstukken als:

- Op welke wijze kan de Stichting het eucharistisch centrum van de PzTB versterken?
- Op welke wijze kan de Stichting nieuw publiek aantrekken en de betrokkenheid van de volgende generatie vergroten?
- Op welke wijze kunnen we inspelen op het recreatief- en toeristisch beleid van de gemeente Renkum, de Provincie Gelderland en de Euregio Rijn-Waal?
- Op welke wijze vergroten we de bekendheid van Renkum als bedevaartsoord?
- Op welke wijze is een en ander financieel rond te krijgen, nu en in de toekomst?

Daarbij laten we ons o.a. maar niet alleen inspireren door

- Open Deuren / project ontwikkeld door het Cultureel Erfgoed inzake het trekken van meer publiek;
- Kerk in het midden (toekomst Vlaamse parochiekerken);
- Stappenplan Kerkelijk Waardebeheer;
- Handboek Jongeren, Religie Werkboek “Als God renoveert” e.d.;

en werken we aan een beleidsprogramma gebaseerd op de thema’s Vrede, Verbinding en Bezinning waarbij samenwerking met bestaande organisaties op sub onderwerpen gezocht wordt.

Opname gemaakt tijdens het benefietdiner d.d. 6 febr. 2020. Er waren 80 aanwezigen , de netto-opbrengst t.b.v. het behoud van het kerkgebouw was 3414,05 euro.

De Stichting Maria van Renkum

- **Aanleiding**

Het bestuur van de regionale parochie waar katholieke kerken uit de gemeente Renkum, de dorpen Wageningen, Ede, Veenendaal, Rhenen en Bennekom onder vallen wil kerkgebouwen om redenen van financiën, terugloop van bezoekers aan kerkdiensten en een tekort aan priesters etc. afstoten. Dat proces is al in gang gezet. Lunteren, Doorwerth en Heelsum gingen voor, nu zijn Rhenen, Oosterbeek en Renkum aan de beurt. Uiteindelijk zal vermoedelijk alleen Wageningen overblijven.

Gezien het bijzondere karakter van de Renkumse kerk, de historie en betekenis van Renkum als bedevaartsdorp, het bepalende dorpsgezicht van het kerkgebouw in samenhang met het omliggende park en de mogelijkheden om de betekenis en de functie te kunnen vergroten is de Stichting Maria van Renkum, momenteel bestaande uit parochianen, in 2019 opgericht. We willen een en ander behouden en ontwikkelen.

- **Comité van Aanbeveling**

Graag noemen we onze leden van het Comité van Aanbeveling voor behoud van het Mariabeeld voor Renkum, het duurzaam maken van de Bedevaartskerk met het meditatiepark te Renkum, het ontwikkelen van activiteiten m.b.t. saamhorigheid e.d.

1. Jeroen R.V.A. Dijsselbloem, Eurogroepvoorzitter en destijds minister van Financiën van Nederland tot oktober 2017
2. Dhr. Alexander Rinnooy Kan voormalig voorzitter van de SER, van VNO, Senator, Rector Magnificus etc.
3. Johan J.B. Oosterman, Hoogleraar Oudere Nederlandse letterkunde, Radboud Universiteit Nijmegen
4. Peter Jan Margry, Hoogleraar Europese Etnologie – Religieuze cultuur, Universiteit van Amsterdam. Publicatie Standaardwerk Bedevaartsplaatsen in Nederland, 4 delen (1997-2004)
5. Jos A.M. Koldeweij, Hoogleraar Kunstgeschiedenis van de Middeleeuwen, Radboud Universiteit Nijmegen
6. Antoine P.L. Bodar, priester en Hoogleraar Christendom Cultuur en Media aan de Universiteit van Tilburg
7. Paul Campman, horeca-ondernemer, ambassadeur Maria van Renkum
8. Dominee Dick Juijn, predikant te Delden, ambassadeur Maria van Renkum

- **De Parochie zalige Titus Brandsma**

Het overkoepelende kerkbestuur, de Parochie zalige Titus Brandsma**,** gezeteld in Wageningen heeft diverse malen overleg gepleegd met de Stichting Maria van Renkum. Wanneer de Stichting erin slaagt om uiterlijk 15 september 2020 met een geloofwaardig plan te komen wil ze de kerk te Renkum (de enige katholieke kerk in de hele gemeente, die dan overblijft) aanhouden. Dit betekent wel, dat de Stichting de

kosten dient te betalen van de restauratie, de aanschafkosten van een verwarmingsinstallatie (de huidige heeft het vorig jaar begeven), alsmede de onderhoudskosten.

- Aan Monumentenwacht Gelderland hebben we met instemming van het parochiebestuur op onze kosten opdracht gegeven te komen met een plan tot restauratie, dit mede in verband met achterstallig onderhoud. We ontvingen op 30 oktober 2019 een Plan tot herstel 2020-2025, hetgeen inclusief de kosten van de rapportage neerkomt op een kostenpost van afgerond 250.000 euro.

- Mahr in Aachen is benaderd voor een nieuwe verwarmingsinstallatie. Het streven is er om in het najaar 2020 het kerkbestuur een aanbod te kunnen doen. Het kerkbestuur is hiervan op de hoogte en wacht de ontwikkeling met een positieve instelling af. Hiermee is een uitgave van afgerond 50.000 euro gemoeid.

Een en ander betekent, dat 300.000 euro in 2020 verworven moet worden om in ieder geval te kunnen voldoen aan de voorwaarden van het kerkbestuur inzake het open houden van het kerkgebouw, het voortzetten van activiteiten voor de geloofsgemeenschap in het bijzonder de kerkvieringen.

Mocht dit niet lukken, dan is het behoud van het gebouw nog niet veilig gesteld. Verkoop en sloop t.b.v. van vrije sectorwoningen was nog denkbaar. Om dat te voorkomen heeft het bestuur van het Cuypersgenootschap Amsterdam in 2019 schriftelijk laten weten met veel waardering kennis te hebben genomen van onze al in gang gezette activiteiten voor het behoud van de kerk. [1]

[1] Het Cuypers-genootschap is een landelijke vereniging van vrijwilligers met als doelstelling erfgoed uit de periode vanaf 1850 te behouden voor het nageslacht, ze werken veel samen met Heemschut en onderhouden nauwe contacten met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Een waardebepaling[2] is onlangs door de gemeente Renkum vrijgegeven waarmee fondsen overtuigd zouden kunnen worden van het belang van dit ontwerp uit het oeuvre van Joseph en Pierre Cuypers, waarvan het merendeel al monument is. In 2020 heeft het college uitgesproken het kerkgebouw op de gemeentelijke monumentenlijst te willen plaatsen. Zodoende wordt de optie sloop uitgesloten. Voor ons is van belang, dat het kerkgebouw en het park een ensemble vormen en het bankenplan specifiek benoemd wordt. Mocht het gebouw in de verkoop gaan, dan wil de Stichting eigenaar worden van het onroerende goed. Gezien de status van het gebouw e.d. zal mede met het oog op het bankenplan zijnde een onderdeel van de monumenten aanwijzing vermoedelijk voor een aankoop weinig belangstelling zijn en is de marktwaarde te overzien. Indien de Stichting wel in staat is om de gevraagde kosten op zich te nemen, wordt notarieel een en ander vastgelegd en zullen de gedane investeringen verdisconteerd worden in de prijsafhandeling van de aankoop. Een delegatie van het kerkbestuur heeft eerder uitgesproken een en ander reëel te vinden.

Foto: gevel winkelpand Dorpsstraat

[2] De kerk heeft een hoge waardering vanuit de ontstaansgeschiedenis, vanwege de belangrijke betekenis als bedevaartsoord. Als kerkgebouw en bedevaartsoord in het dorp Renkum is dit gebouw sociaal-maatschappelijk van belang. De kerk is ontworpen door architect Jos Cuypers in 1922 als driebeukige basilicale kruiskerk in vroege expressionistische stijl met kenmerken uit de neogotiek. De gebrandschilderde ramen zijn door oorlogsschade verloren gegaan, maar op harmonieuze wijze vernieuwd. Afgezien van het vernieuwen van het priesterkoor en het verwijderen van het Jozefaltaar, is het gebouw zowel wat betreft interieur als exterieur zeer gaaf bewaard gebleven. De ensemblewaarden zijn verminderd doordat de ruimtelijk relatie met de begraafplaats verloren is gegaan. Toch vormt de kerk met het ruime voorplein en de groene setting nog steeds een markant punt in het dorp. De kerk is de enige bedevaartkerk in de regio. Daarnaast is de kerk is een vroeg voorbeeld van de expressionistische bouwstijl, en de enige RK kerk in de regio in deze stijl. Hiermee is de kerk van belang op regionaal niveau. De constructieve toestand van de kerk is goed; het onderhoud vraagt wel op korte termijn aandacht. Het voegwerk in de gevels is op veel plekken ondeskundig hersteld, wat zorgt voor schade aan de baksteen.

De kerk kent een zeer bijzonder interieur en kerkinventaris, waaronder het middeleeuwse Mariabeeld, de heiligenbeelden van Cuypers, de glaskunst van Octave Van Nispen tot Pannerden, de kruiswegstaties, en het complete bankenplan. Dit alleen al maakt dat dit kerkgebouw zonder meer monumentwaardig is. Echter in het huidige puntenstelsel van de gemeente Renkum is geen ruimte om dit aspect extra te waarderen. De ensemblewaarden gaan met name over de stedenbouwkundige ensemblewaarden.

Veilig stellen geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum

- **Het verwerven van de titel Basilica minor**

Het kerkgebouw etc. wordt in eerste instantie bij het vinden van 3 ton euro door de Stichting tot 2026 als liturgisch gebouw door de eigenaar c.q. het kerkbestuur te Wageningen veilig gesteld. De positie wordt en passant steviger door meer bekendheid te geven aan Renkum als bedevaartsplaats en het verkrijgen van de titel Basilica Minor.[3] Dit laatste is in werking gezet en het Vaticaan heeft schriftelijk te kennen gegeven, dat het bisdom een adhesiebetuiging zou moeten verlenen.

Foto links: de eretekens conopeum (een soort parasol in pauselijke kleuren) en tintinnabulum (een klokje) te dragen bij processies. Deze eretekens staan bij feestelijke gelegenheden meestal opgesteld in het priesterkoor.

- **Het worden van een rectoraatskerk vanaf uiterlijk 2026**

Omdat het kerkbestuur geen zekerheid biedt om vanaf 2026 erediensten te mogen houden voor gelovigen tracht de Stichting vervolgens een rectoraatskerk te worden. Een dergelijke kerk staat onder een rector en geniet een zekere mate van onafhankelijkheid binnen een katholieke parochie. Zie bijv. de Onze Lieve Vrouwe ter Nood in Heiloo. Dit is een rectoraatskerk ten behoeve van Mariaverering in het bisdom Haarlem-Amsterdam, De Dominicanenkerk in Zwolle is een rectoraatskerk en een van de 7 dominicaanse parochies in Nederland. Rectoraatskerk wil hier zeggen dat het een open kloosterkapel betreft met de rechten van een parochie. Ook de Willibrordkerk te Utrecht is, ten behoeve van de Latijnse liturgie en de Tridentijnse ritus een rectoraatskerk.

Daarom probeert de Stichting nu al bestaande katholieke organisaties te benaderen een vestiging in Renkum te willen hebben. Contacten worden gelegd met instellingen als de Broeders van Sint Jan (gericht op jongeren), Emmanuel Nederland (gericht op gezinnen), de Orde van de Broeders en de Zusters van Onze Lieve Vrouw van de Berg Karmel. De pastorale zorg kan bij een rectoraatskerk ter plekke voortgezet worden.

---

[3] **Basilica minor** is een eretitel voor een rooms-katholiek kerkgebouw met een uitzonderlijke betekenis. Kerken met deze eretitel worden basiliek genoemd. De toekenning van de titel *basilica minor* heeft tot doel een specifieke kerk uit te zonderen van de andere kerkgebouwen. Dit kan zijn omdat de kerk een bijzondere historische betekenis heeft, omdat er een bijzonder reliek ligt of omdat de kerk het centrum is van een bepaalde devotie of bedevaart. De meeste basilieken zijn parochiekerken maar de titel is ook toegekend aan enkele abdijkerken en oratoria (gebedshuizen).

Voortzetting activiteiten geloofsgemeenschap - een beperkte foto-impressie

Het park rondom de kerk is overdag toegankelijk voor rustzoekers. Op de diverse zitbanken kan men genieten van de stilte, de vogels etc. Het park wordt gebruikt voor processies en onderhouden door een team van vrijwilligers, die er wekelijks ongeveer 20 uur werken. De 4x5 opgestelde ikonen zijn door Marijke van Silfhout, een parochiaan, vervaardigd. De kwaliteit wordt door haar bewaakt.

De jaarlijkse bezichtiging van Bethlehem in december/januari trekt vele bezoekers, vaak van heinde en ver. Ook op de voorstelling, het kerstspel met levende dieren in de openlucht, komen ieder jaar veel dorpsbewoners op af. Verbinding met het dorp en de regio wordt op diverse manieren nagestreefd. Zo zijn op alle doordeweekse dagen koffie en thee ochtenden voor eenieder, die langs wil komen beschikbaar en is het kerkgebouw overdag toegankelijk……..

Veel kinderen, gelovig of niet, vieren Palmpasen, versieren stokken en zoeken eieren in het park om de kerk.

Sint Maarten bij de kerk.

Bijzondere kerkbijeenkomsten, zoals de Carnavalsmis en de Ziekendag.

Het grootste geschenk dat je iemand kan geven
is oprechte aandacht.

Na afloop van de dienst gezellig koffie/thee drinken in de pastorie
Foto boven

Tijdens de kindernevendienst knutselt de jeugd n.a.v. een thema
Foto links

Traditionele kerstmarkt in het kerkgebouw *Foto onder*

De Stichting Maria van Renkum wil bestaande activiteiten continueren, deze breder uitzetten en verder ontwikkelen.

Maria van Renkum 1380

Afgezien van de waarde van het kerkgebouw (zie pagina 8 note 2) en het fraaie park is het Mariabeeld gedateerd rond 1350, dat in 1380 in een Renkumse kapel in de omgeving van de Middeleeuwse kerk (afgebroken in 1864) stond voor het voortbestaan van ons project van cruciaal belang.

Zoals in de aanvraag van 2020 om in aanmerking te komen voor de status van rijksmonument[4] vermeld staat, heeft men bij de bouw van de kerk al rekening gehouden met de terugkomst van het beeld in 1928 naar Renkum. Vanaf die tijd werd de kerk een bedevaartskerk waar duizenden mensen ook van elders naar toe trokken. Nog steeds bezoeken velen al of niet in groepsverband haar…..

Het Mariabeeld zelf behoort tot het nationaal erfgoed. Dat geldt ook voor het waardevolle halssnoer, dat sinds Maria's terugkeer om de hals hangt. Om het

---

[4] De van rijkswege beschermde kerken zijn per 1 januari 2010 ingestroomd in het Besluit instandhouding monumenten (Brim). Vanaf deze datum is het mogelijk voor eigenaren om in aanmerking te komen voor een subsidie. Het Brim is een uitvloeisel van het beleid, dat er op is gericht om een verschuiving te bewerkstelligen van restauratie naar planmatig onderhoud. Sinds 1 oktober 2010 is een nieuwe subsidieregeling voor restauratie van door het Rijk beschermde monumenten (rijksmonumenten) van kracht. De Restauratieregeling monumenten 2010 en 2011 is op 29 juni 2010 gepubliceerd in de Staatscourant. De regeling is gebaseerd op artikel 43 van het Brim. Eigenaren die op grond van het Brim in aanmerking komen voor instandhoudingsubsidie, kunnen een beroep doen op deze restauratieregeling. Voor monumenten van vóór 1940 kan dus niet langer een aanvraag worden ingediend, maar wel een suggestie voor aanwijzing worden gedaan. Het verschil is dat de procedure voor aanwijzing niet meer vanzelfsprekend gestart wordt. Een suggestie maakt een kans indien het monument vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuur-historische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend monument van de Nederlandse architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst én vanwege zijn hoge zeldzaamheid een onmiskenbare aanvulling vormt op de lijst van beschermde monumenten.

Bij de aanwijzing van een monument wordt rekening gehouden met de mate waarin het monument een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel, als wel met de mate waarin het monument een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving. Suggesties kunnen bij het RCE schriftelijk of online gedaan worden. Het rijksbeleid is tevens gericht op herbestemming en hergebruik. Hiervoor zijn extra gelden beschikbaar gesteld en per 1 juli 2011 twee regelingen van kracht geworden m.b.t. de herbestemming van monumenten en karakteristieke objecten. Het betreft een regeling voor de subsidie van haalbaarheidsonderzoeken en een 'wind –en waterdicht regeling'. De laatste regeling is bedoeld om tijdens de (lange) zoektocht naar een nieuwe functie, het object of complex bouwkundig in ieder geval waterdicht te houden. De regelingen gelden ook voor karakteristieke panden of complexen die geen monument(en) zijn. Aan een en ander ligt wetswijziging ten grondslag.

beeld te verplaatsen is goedkeuring van de minister nodig alsmede instemming van het Vaticaan (Canoniek wetboek / CIC 1190 par. 2 en 3), omdat het om een devoot[5] beeld gaat.

Oorspronkelijk beeld

Sinds 1928 ➔

[5] Met devotie wordt veelal de toewijding aan een hogere macht of waarheid bedoeld. Meestal verwijst het naar de conventies die door de verschillende religies of haar volgelingen als belangrijk ervaren worden. In de rooms-katholieke kerk kan devotie ook de term zijn voor de verering van een specifieke heilige, zoals de Maria-devotie. Voorafgaand aan een viering wenst men elkaar soms "veel devotie".
De Moderne Devotie is een beweging voor verinnerlijking van het geestelijk leven en hervorming van de kerk, begonnen in de 14e eeuw door diaken Geert Grote in Deventer. Door het werk van Thomas a Kempis is de term "Devotio Moderna" ingeburgerd, en wordt in de literatuur steevast met twee hoofdletters geschreven. Aanhangers van deze beweging worden Devoten genoemd, of het nu kloosterlingen en priesters zijn, of leken als de Zwolse schoolmeester Johan Cele.

Over de herkomst van het beeldje en hoe het ooit in Renkum terecht is gekomen, is nog veel onduidelijk. Wel is bekend dat het rond 1400 al beroemd was. Omdat bezoekers lieten optekenen dat Maria van Renkum gebeden verhoorde en zieken genas. Dat laatste is de reden dat ook vandaag de dag zieken, soms met ziekenhuisbed en al, de reis naar Renkum maken.

Historie Katholiek Renkum

1. Willibrordkapel 9e eeuw

De oudste gegevens hebben betrekking op het bestaan van **de Willibrordkapel**, een kerkje uit het **begin van de 9e eeuw** te Harten, een locatie in Renkum. Op kaarten uit de 17e eeuw staat de kapel ingetekend. De kapel is wat later verdwenen. Vermoedelijk stond de kapel op wat rond 1900 nog de Kapelleberg werd genoemd. Dit is een soort kaap naast de tuinmuur van de Keijenberg, aan de rand van het Renkums beekdal en het droogdal waar de Bennekomseweg in ligt.

Op een uitsnede en bewerkte kaart van het Gelders Archief uit 1731 naar de Geelkerken is Harten te zien.

De Hartense kapel (naar de kaart van Witteroos) 1570.

De foto boven, genomen in de kerk te Renkum stelt Willibrord voor. Hij bracht in 690 het christelijke geloof naar Nederland.

De Stichting Maria van Renkum ontwikkelt een pelgrimsroute van de Sint-Willibrordkerk aan de Minrebroederstraat in Utrecht

via de locatie van de mogelijke Hartense kapel (Renkum) naar de kerk te Renkum en v.v. (planning 2022).

2. Meinwerk van Paderborn (975-1036) – vermoedelijk van Renkumse afkomst

Grabmal des Bischofs Meinwerk im Dom zu Paderborn

De Renkumse Meinwerk was een zoon van graaf Immed IV en diens vrouw Adela van Hamaland (950-1025). Hij werd later bisschop van Paderborn (1009-1016) en overleed op 5 juni 1036, 61 jaar oud. Tussen 931 en 1031 is in Renkum een kapel gebouwd, een gift van Meinwerk nadat hij zijn hernieuwde klooster Abdinghof in Paderborn zelf had ingewijd. Deze schenking werd op 27 februari 1183 door Paus Lucius III nog eens bevestigd. De mensen wonende op gronden van de Overhoff (eigendom van het klooster te Paderborn) en de Nederhoff (eigendom van het klooster te Elten, familie van Meinwerk) moesten tienden, een soort kerkbelasting in natura of geld betalen voor het betreffende onderhoud, de dienstdoende geestelijken en een jaarlijks bedrag aan de bisschop van Utrecht.

Deze bevestiging uit 1183 bevat met name door de afdracht aan Utrecht, de oudste vermelding van een zogeheten parochie Renkum. Rond het jaar 1000 werd Renkum als kerspel of kerkdorp dus een feit. De kapel diende aanvankelijk als parochiekerk en in de tweede helft van de twaalfde eeuw werd door het Paderbornseklooster een echte parochiekerk, gelegen aan Onder de Bomen neergezet. De parochie Renkum hield 15 augustus 1580 op te bestaan.

In de Pastorie hangt in de koffiekamer het zogenaamde Meinwerk-kazuifel. Deze is in 1878 geschonken aan de parochie Renkum door professor Herman Leijgraaf, wiens familie zich in de 2e helft van de 19e eeuw in Renkum heeft gevestigd en nauwe banden had met de katholieke gemeenschap. Op het kazuifel staan naast Maria en andere personen ook de heilige Meinwerk. Uit de nalatenschap van de intellectueel Jacques Tersteeg en deskundige van de Middeleeuwen tevens lector aan de Universiteit Groningen, overleden in 2019, kreeg de geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum een relikwie[6] t.w. een stukje bot van de heilige Meinwerk. Zie de foto op deze bladzijde.

[6] Relikwieën of relieken zijn overblijfselen (Latijn: reliquiae) van een heilige of een voorwerp dat met Christus of een heilige in aanraking is geweest, die vereerd worden.

3. De oude kerk 12 eeuw - 1864

Aan het einde van de 12e eeuw ontstond er een vierkante tufstenen kerk op de hoge rand op de hoek van het Renkums beekdal, de oosthoek van de huidige Dorpsstraat en Onder de Bomen. In deze omgeving ligt het begin van het dorp Renkum. Hier ontstonden de kerk, het kasteel, de kapel en daarna het klooster. De kerk lag op een verhoging en er omheen stond een muur om het kerkhof te beschermen tegen in die tijd nog loslopende varkens. In de 14e eeuw kreeg deze kerk zware concurrentie van de kapel met het Mariabeeld en het hieruit groeiende klooster, financieel ondersteund door de Gelderse hertogen. Na de hervorming in 1580 komt de kerk op 15 augustus van dat jaar in protestantse handen. De eerste hervormde predikant was Hubert Heinsbergen die in 1598 zijn intrede deed. De oude kerk van Renkum werd in 1864 afgebroken.

4. Capelle

(nu ligging kloosterweide)

Links: linnen gebedsdoek uit de 14^{e} eeuw afkomstig uit Renkum: of uit de kerk of uit het klooster. Het bevindt zich nu in Utrecht.

In een oorkonde van 27 februari 1183 wordt al gesproken over een kapel te Renkum.

Op de plaats van die kapel waren *'miracule ende teykene geschied'*, waarschijnlijk als gevolg van het Mariabeeld dat er *'miraculeuselick gekomen was in het jaar 1380'.* Deze kapel met het Mariabeeld zorgde ervoor, dat Renkum een bedevaartsoord werd, het drukst bezochte boven de grote rivieren!

Begin november 1404 nodigde hertog Reinald IV de abt van het klooster Paderborn uit om naar Arnhem te komen. Hij wilde met hem spreken over de stichting van een klooster in Renkum. In Renkum was al een kapel met een Mariabeeld dat veel pelgrims trok. Bovendien waren er relieken van de doornenkroon en het heilig Kruis, een paar

jaar eerder geschonken door Karel VI, de koning van Frankrijk. De relieken waren opgeborgen in het beeld van O.L.Vrouw, dat toen functioneerde als een soort reliekschrijn was. Er bestond dus een band tussen Renkum en Frankrijk, en precies in die eerste novemberdagen werd een verdrag gesloten over het aanstaande huwelijk van Reinald met de Franse erehofdame Marie d'Harcourt. Zij bezocht het klooster te Renkum zeker vier keer om er te bidden.

5. Sancta Maria, een klooster van de Moderne Devotie

De kapel stond op eigendommen van de Hertog van Gelre. Op verzoek van de hertog van Gelre hebben de zusters Augustinessen uit Zwolle in 1405 de kapel omgebouwd tot een klooster van de Moderne Devotie[7]:

Het Augustijner klooster Sancta Maria te Renkum werd gesticht in 1405. Het kloosterbezit besloeg onder meer ruim 400 hectaren en men sprak van een rijk en ruim "juffrouwenclooster." Het bezit groeide vooral door schenkingen van de hertogen van Gelre, maar ook doordat de intredende kloosterlingen van goede komaf waren en veel bijdroegen in de vorm van land, bos, huizen, geld, etc.

Omstreeks 1580 drong de "Nije leer" ook in Renkum door. Het Maria Klooster verloor op den duur zijn invloed en betekenis. De kapel werd van haar kostbaarheden ontdaan. Omstreeks 1584 zagen de zusters Augustinessen zich gedwongen eerst naar Wageningen uit te wijken. Deze nonnen van de Moderne Devotie namen o.a. het Mariabeeld mee, dat aan een langdurige zwerftocht begon. Er waren toen nog twaalf kloosterlingen over.

In 1590 ging Renkum officieel over tot de nieuwe religie, het protestantisme. In 1580 verviel het klooster met zijn bezittingen aan de Gelderse overheid. De bouwvallen van het klooster werden rond 1710 gesloopt.

De fundamenten van het klooster en de kloosterweide verdwenen overwegend onder de N225 en de nieuwbouw van de papierfabriek. In 2015 verscheen bovengronds een monument met een informatiebord aan de Dorpsstraat bij de Nieuweweg te Renkum.

[7] De Moderne Devotie stond voor een vernieuwing van het christelijke gemeenschapsleven en is te zien als een hervormingsbeweging binnen de Kerk en maatschappij. Persoonlijke levensheiliging en praktische levenswijsheid vormden het streven. De initiatiefnemers bestonden uit geestelijken en leken. Ze leefden in gemeenschap van tafel en goederen zonder een formele kloostergelofte

6. Kerkdiensten in kasteel Grunsfoort te Renkum tot 1726

Na de Reformatie hielden de katholieken uit Renkum en omgeving tot 1726 hun kerkdiensten in kasteel Grunsfoort. In dat jaar overleed de laatste katholieke eigenaar van kasteel Grunsfoort, Anthonie van Lijnden. Kasteel Grensvoort of Grunsfoort wordt voor het eerst genoemd rond 1372. Het kasteel werd gebouwd door de Hertog van Gelderland om zich te verdedigen tergen de Utrechtenaren. De Gelderse hertogen verbleven er meerdere keren per jaar. De laatste bewoner in 1773, de burgemeester van Wageningen, was de heer Philip Hendrik, Baron van Golstein. Het kasteel was een landsheerlijk bezit en verdween sinds 1780. Het werd afgebroken in een periode, dat bewoning van burchten op een drassige grond bij de Rijn minder in trek was.

In 1937 zijn op de plaats van het kasteel opgravingen verricht door J.G.N. Renaud. Aan de Beukenlaan staat een informatiebord. Bijzonder is dat de voormalige overhoekse toren tevens dienst deed als poorttoren.

7. De schuurkerk in de Kloosterwaard aan de Bokkedijk

Op deze aquarel uit 1825 van D.A. Clemens staat de voorheen katholieke kerk links en rechts is de Herbergbrouwerij "De Bock" te zien. Na 1580 werd eerst op Grunsfoort en dan daar in de schuur gekerkt.
Zie: Kadastrale kaart 1811-1832: minuut-plan Renkum, Gelderland, sectie D, blad 02 (MINO5140D02)

Het Parochie Memoriaal van Wageningen, aangelegd in 1856, vermeldt het volgende: "En later (dus na de periode Grunsfoort) bouwden zij, dank zij de vrome zorgen van de familie Staring, zoals men vertelt, achter hun herberg, genaamd "De Vergulde Bok",

een klein kerkje. Een lijst uit 1811 (Archief Franse tijd) noemt als stichtingsjaar 1729. Een kerkje gebouwd in de uiterlijke vorm van een schuur, zoals de voorschriften voor de katholieken in die tijd waren. Deze zogenaamde "koude kerk"[8] viel onder de Wageningse parochie." Bij hoogwater van de Nederrijn gingen de banken drijven. Dit was op den duur een onhoudbare toestand en in 1839 werd aan de overkant van de Dorpsstraat een nieuwe kerk in gebruik genomen.

8. Deo Sacrum - “Maria ten Hemelopneming”

Omstreeks 1815 kocht een welgesteld zakenman, Wilhelmus (Willem) Offenberg (1786-1844), niet alleen de herberg-brouwerij, maar de hele omgeving, gelegen aan weerszijden van de Postweg (later Dorpsstraat, thans gedeeltelijk Rijksweg geheten). Pastoor Johannes Antonius Taabe (1806-1874), voormalig professor van het groot-seminarie in ’s-Heerenberg, later woonachtig in Wageningen, trof een bouwvallig kerkje aan de rand van de uiterwaarden in Renkum aan.

Hij ging op zoek naar een nieuwe locatie. Deze werd gevonden aan de noordzijde van de Dorpsstraat op een deel van het zo genoemde Kosterieland. Koning Willem I / de Rijksoverheid zegde geld toe onder voorwaarde, dat het kerkje watervrij zou staan. Zo ontstond de Waterstaatskerk[9], gebouwd in 1838 Op 29 september 1939 werd de R.K.

[8] Er kwam geen pastorie in Renkum, de pastoor woonde immers in Wageningen. In die situatie spreekt men dan van een “koude kerk”. Zo is ook een “Koude Herberg”, een herberg waar de waard niet in woont.

[9] Waterstaatskerk is de benaming voor Nederlandse kerkgebouwen die tussen 1824 en 1875 met financiële steun van de landelijke overheid werden gebouwd. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht is het begrip Waterstaatskerk niet verbonden aan een bepaalde bouwstijl.

kerk “Maria ten Hemelopneming” door pastoor Taabe ingezegend. Op 28 januari 1851 werd er een kruisweg tot stand gebracht. In 1855 werd de parochie Wageningen opgericht, waardoor de kerk in Renkum een bijkerk werd. De parochie Renkum werd in 1875 zelfstandig ten opzichte van Wageningen en kreeg een eigen pastoor: W.H. van Leeuwenberg. De kerk Deo Sacrum werd uiteindelijk te klein gevonden, afgebroken, nadat aan de Dorpsstraat aan de andere kant van de woonplaats een nieuwe kerk was gebouwd, dat thans als adres Utrechtseweg 153 heeft en de bijhorende pastorie aan de Dorpsstraat 1.

Foto: de staties van de kruisweg – hier nog tegen de binnenmuren geplaatst werden meegenomen en in de nieuwe kerk in de binnenmuren gezet.

9. Onze Lieve Vrouw ten Hemelopneming / in de volksmond vaak de kerk van Maria van Renkum genoemd

Op 22 augustus 1922 werd de bouw gegund aan de laagste inschrijver, G. Nollen uit Den Haag (Fl. 97.650 met leien dakbedekking). Maandag 11 september ging de eerste spade in de grond en ruim twee maanden later, op 23 november, vond de eerste steen-legging plaats. Precies één jaar na het begin van de werkzaamheden, op 11 september 1923 werd de nieuwe kerk door de aartsbisschop van Utrecht, Mgr. Van de Wetering geconsacreerd. In 1925 werd om en achter de kerk een processiepark aan-gelegd, dat in 1938 verrijkt werd met een kapel, die nu niet meer bestaat.

NIEUWE R. K. KERK TE RENKUM.
11 September door Z. D. H. den Aartsbisschop van Utrecht geconsacreerd (arch. Jos. Cuypers.)

Foto: uit de Kath. Illustratie 19 sept. 1923

Foto: interieur in de jaren twintig. De Mariakapel is nog leeg, het Jozefaltaar rechts zou later verwijderd worden evenals de preekstoel links. Panelen van de preekstoel staan nog steeds in de kerk bij het altaar opgesteld.

Processies in 't park sinds de jaren 20 van de vorige eeuw.

Deze vinden jaarlijks nog plaats.

- **Maria van Renkum komt weer terug, de kerk ontwikkelt zich als bedevaartskerk**

Met de terugkomst van het eeuwenoude Mariabeeld in 1928 ontwikkelde Renkum zich als bedevaartsoord en kwamen duizenden pelgrims zowel individueel als groepsgewijs naar Renkum. Tot de meest kleurrijke bedevaarten naar Renkum behoorden de Betuwse Bloesemprocessies. Tegen de middag arriveerden de eerste groepen pelgrims via het pontveer. De meeste bedevaartgangers droegen hierbij bloesemtakken, die aan het slot van de plechtigheden in het park voor het beeld van O.L. Vrouw werden neergelegd. Tussen de groepen pelgrims uit de verschillende Betuwse dorpen werden plaatsnaambordjes meegedragen.

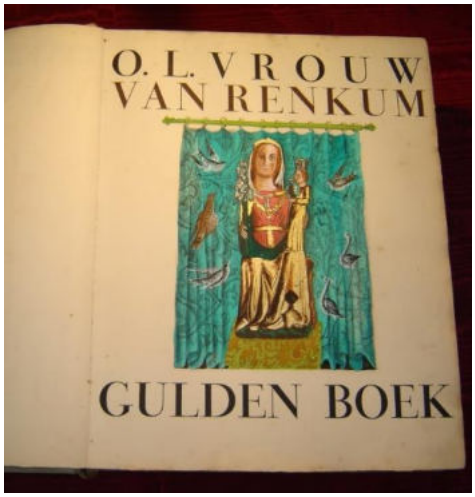

Boven en links: het Gulden Boek van, zoals het werd genoemd; "*Het Bedevaartsoord O.L. Vrouw van Renkum."* De titelpagina, met handgeschilderde versiering is van Charles Eijck. Het boek zelf werd in 1928 geschonken door Cornelia Elisabeth Bosman en is eigendom van de geloofsgemeenschap. Het ligt al jaren bij een particulier, die het hopelijk ooit terug wil geven. 't 2e en de opeenvolgende volgeschreven boeken zijn wel keurig in het archief bewaard.

Het vaandel rechts, jaarlijkse bedevaarten van de rijwielclub, hangt als herinnering in de kerk.

Titus Brandsma (geboren als Anno Sjoerd Brandsma te Oegeklooster bij Bolsward, 23 februari 1881 – Dachau, 26 juli 1942) was een Nederlandse karmelietenpater, Hij verzette zich tegen het nazisme. In 1942 werd hij gearresteerd door de Duitse bezetters en vond in het concentratiekamp Dachau de dood. Titus bezocht Maria van Renkum en schreef in 1933 ook in het Gulden boek (zie de vitrinekast in de kerk).

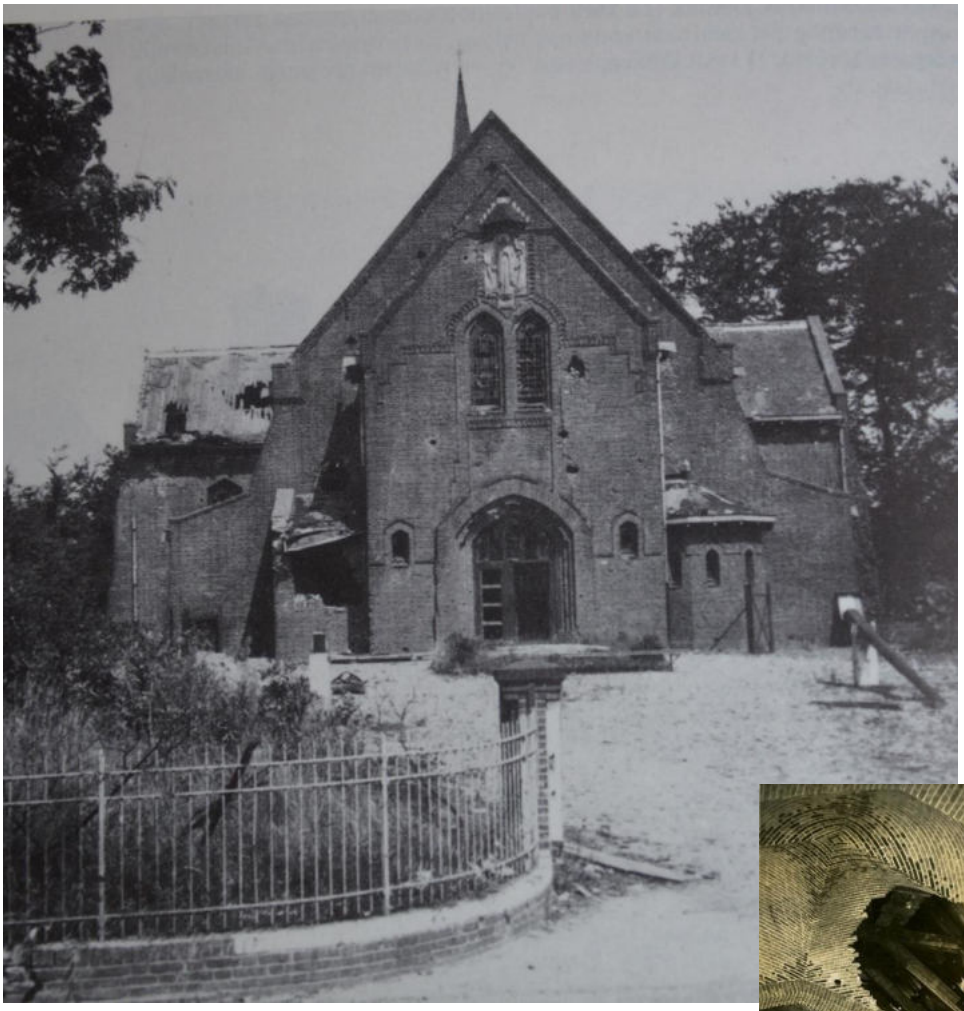

In de vuurlinie
WO II 1944

Bij de evacuatie van Renkum in 1944 werd ‘t Mariabeeld veilig opgeborgen in het Kröller Müllermuseum en in mei 1946 weer terug-geplaatst in de kerk. De schade werd hersteld.

Stichting Maria van Renkum

PROJECT

Om de kerk, het park etc. voor de toekomst te kunnen bewaren voor de geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum, de pelgrims, overige gelovigen, inwoners en recreanten/toeristen is door de Stichting Maria van Renkum een vijfjarenplan opgesteld. Zoals eerder vermeld wil de eigenaar, het bestuur van de Parochie z. Titus Brandsma de Stichting een kans geven dit voor elkaar te krijgen met dien verstande, dat er medio september 2020 een haalbaar plan op tafel gelegd kan worden. Voor hen gaat het om de restauratie van het kerkgebouw, het onderhoud ervan en de aanschaf van een nieuwe verwarmingsketel, omdat de oude niet meer functioneert.

Voor ons gaat het om meer, we denken na over verjonging, verbreding van activiteiten, het verder ontwikkelen van de kerk als bedevaartskerk, het versterken van de sociale verbinding met het dorp / de regio en te werken aan dwarsverbanden waardoor niet alleen interesses over en weer kunnen ontstaan, maar ook versterking en aandacht voor zingeving en levensgeluk. Wij hanteren de kernwoorden Vrede, Verbinding en Bezinning.

Urgentie 1

Restauratie
Kerkgebouw

In 2019 lieten we door Monumentenwacht Gelderland een rapport opmaken inzake de staat van het gebouw. De conclusie was, dat het gebouw op zich prima is, maar dat wel een aantal zaken aangepakt moeten worden. Hiervoor is afgerond een bedrag nodig van 250.000 euro. Dit bedrag hopen we in de vorm van een subsidie en/of een lening van de provincie Gelderland bijeen te krijgen. In een verkennend gesprek deze zomer is dit niet kansloos gebleken.

monumentenwacht gelderland

Urgentie 2 **Verwarmingsinstallatie**

De zeer oude verwarmingsinstallatie in het kerkgebouw heeft het in het najaar van 2019 begeven. Met o.a. Mahr[10] uit Aachen is intensief gesproken.

Zij zijn in staat een installatie te plaatsen tegen een betaalbare prijs, geheel op maat gemaakt en energiezuinig. Hiervoor is een bedrag nodig van afgerond 50.000 euro. Voor dit bedrag is geld gevraagd aan de gemeente Renkum (cofinanciering). De aanvraag voldeed aan de voorwaarden, een definitieve reactie volgt nog. Gelden zijn of worden ontvangen van een drietal fondsen en van donaties van particulieren gedaan aan onze Stichting. Hiermee verwachten wij in september 2020 aan het benodigde bedrag te komen.

De verwarmingsinstallatie is sinds november 2019 defect, tijdelijk straalkachels….

[10] MODERNE TECHNIK IN HISTORISCHEN RÄUMEN

Ein historisches Bauwerk und seine oft wertvolle Einrichtung brauchen ein optimales Klima, um ihren Erhalt langfristig und ökonomisch sichern zu können und eine Nutzung zu ermöglichen. Genau um dieses ideale Raumklima kümmern wir uns. Und das schon seit 1871, als wir in der Aachener evangelischen Anna-Kirche die erste Kirchenheizung installierten.
Jede Kirche ist einzigartig und hat ihren eigenen Charakter.
Ein optimales Heizsystem muss also individuell an die jeweiligen Gegebenheiten angepasst werden, um irreparable Schäden effektiv vermeiden zu können. Mit Erfahrung und Know-how erarbeiten wir für jedes historische Gebäude eine eigene intelligente Lösung. Zudem stimmen wir uns schon im Planungsprozess umfassend mit Denkmalpflegern ab. So sind wir in der Lage, Historisches modern zu pflegen.

Urgentie 3

Standbeeld Marie d'Harcourt

Marie d'Harcourt was dochter van Jean VI, graaf van Aumale en Catherine de Bourbon. Ze verbleef aan het hof van Louis (de broer van Karel VI), als hofdame van zijn echtgenoot, Valentina Visconti, en was dus vertrouwd met de hoogste Franse hofcultuur.

Maria van Gelre, geboren Marie d'Harcourt (La Saussaye, 24 februari 1380 - in of na 1428 maar voor 1434) was vanaf 1405 hertogin van Gelre. Maria van Gelre is vooral bekend door het gebedenboek dat ze heeft laten maken en dat gezien wordt als een van de belangrijkste kunstschatten uit laatmiddeleeuws Gelre.

Ook kwam ze meerdere malen naar Renkum om te bidden bij Maria van Renkum. Op 17 augustus 1407 deed ze dat zelfs in aanwezigheid met Franse hovelingen. Zodoende is zij de oudst van naam bekende pelgrimgangster van ons Veluwse dorp aan de Nederrijn. Omdat de kerk in Renkum een bedevaartskerk is staat Marie d'Harcourt ook symbool voor alle pelgrims door de tijden heen en dat ook m.b.t. onze tijd.

We zijn voornemens een standbeeld van haar rechts bij het kerkgebouw (Middeleeuwse sfeer) in de openbare ruimte (zie foto) te plaatsen en hebben daarvoor reeds Romee Kanis uit Noord-Holland benaderd. We hopen, dat de ambassadeur van Frankrijk t.z.t. 't beeld wil onthullen. Hij is daar in principe al voor gevraagd.

De kosten bedragen afgerond 25.000 euro voor 'n bronzen beeld van 1.20 m. op een sokkel van 80 cm. en tekstplaat + verlichting, 10.000 euro voor een tijdelijke tentoonstelling incl. een basisscholenproject, onthulling, beveiliging etc. Het geld komt van een Renkums bedrijf, van gerichte giften van particulieren en mogelijk van twee fondsen, die de aanvragen nog in behandeling hebben. De opdracht wordt pas verstrekt nadat 25.000 euro beschikbaar is.

Urgentie 4A **Aanpassing interieur kerkgebouw**

De kerk beter geschikt maken voor concerten, tentoonstellingen, informatiemateriaal

Renkum is een bedevaartsoord sinds 1380. Dat moet blijven. Het kerkgebouw moet beter passend voor meervoudig gebruik zijn als plaats van devotie, stilte, ontvangst bedevaartgroepen, plek van monumentale beleving voor liefhebbers van kunst w.o. het bijwonen van concerten. De status van het gebouw, het bankenplan etc. beperken de mogelijkheden. Alleen het altaar van latere datum kan/mag verplaatst of verwijderd worden. Dat is van belang om de diverse concerten[11] beter te doen laten plaatsvinden.

We streven naar jaarlijks minimaal 6 concerten.

[11] In 2019 vonden twee concerten in de kerk plaats t.w. op zaterdag 23 maart, het “Liefdesliederenkoor Oosterbeek” Johannes Passion van J.S.Bach onder leiding van Marc Buijs en op zaterdag 30 maart, Pluskoor Gelderse Vallei, Thema “Ave Maria” o.l.v. Arno Vree met begeleiding van het strijkorkest Flair, dwarsfluit en pianist Ans van Scherrenburg.

De banken aan de oostzijde van het gebouw kunnen van tijd tot tijd verwijderd en herplaatst worden t.b.v. wisseltentoonstellingen. Daarbij valt te denken aan twee exhibities van drie maanden. In 2021 bijvoorbeeld één over Marie d'Harcourt / Maria van Gelre in het kader van het onthullen van haar standbeeld op het kerkplein en één over een thema gekoppeld aan bijv. Renkumse boeken bij de Mariakapel waarin mensen door de jaren heen woorden of gebeden bij Maria van Renkum zelf in hebben opgeschreven.

Overwogen kan worden of er pal achter de bestaande buitendeuren een schuifdeur geplaatst moet worden, die automatisch opent en sluit. Dit om warmteverlies te voorkomen.

Voor het demonteren van het granieten altaar, het realiseren van een mobiel altaar, nieuwe stoelen voor het kerkkoor et cetera, de aanschaf van enkele vitrinekasten, het plaatsen van een schuifdeur en een informatierek wordt qua investering gedacht aan 16.000 euro.

"Als je vertrouwen hebt, hoef je niet de gehele trap te zien om de eerste stap te zetten."

Martin Luther King

Urgentie 4B **Aanbouw Multifunctionele Voorziening**

We willen een aanbouw (multifunctionele ruimte) + souterrain (vooral opslagruimte) van de pastorie realiseren in 2022. De huidige pastorie (ontwerp Cuypers) zou qua benedenverdieping (evenals de aanbouw) beschikbaar kunnen blijven voor de geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum; de bovenverdieping zien we graag als Bed zonder Breakfast voor pelgrims etc. en een verblijfsruimte van een priester. Momenteel is de bovenverdieping van de pastorie verhuurd aan Jaap van Meerveld (Actief Talent) voor mensen, die hulp, onderdak nodig hebben alsmede een netwerk van mensen, die om hen heen staan.

Op het ontwerpboek berust copyright van Nexit 2020 (opdrachtgever St. MvR). Op www.stichtingmariavanrenkum.nl is het ontwerpboek in te zien. Drie bouwbedrijven zijn benaderd om met een offerte te komen. Volgens de architect zouden de bouwkosten 3 ton euro gaan bedragen. In de nazomer van 2020 zijn de kosten in beeld.

De vormgeving van de aanbouw past in de sfeer van het Gelders Arcadië en vormt een mooi geheel in het ensemble pastorie, kerkgebouw, park. De eerste reactie van de wethouder Cultuur over het ontwerp was positief. De provincie Gelderland vindt de combinatie restauratie kerkgebouw en aanbouw pastorie belangrijk. Op 7 juli vond een verkennend gesprek met de provincie plaats en werd afgesproken, dat een projectplan en de nodige aanvullingen t.a.v. investeringen en exploitatie alsmede een toekomst-plan zal worden overhandigd. Op basis daarvan vindt er hopelijk eind augustus een vervolggesprek plaats en weten we in hoeverre de provincie genegen is de kosten van de restauratie en de aanbouw te willen steunen middels ‘n subsidie, een geldlening of een combinatie daarvan. ‘n Definitieve aanvraag mag pas als derde stap gezet worden.

Meervoudig gebruik van de uitbouw achten we noodzakelijk om meer betrokkenheid te creëren, bovendien is het als verdienmodel van belang. Zie pagina 40 etc.

Het meer op de kaart zetten van Renkum als bedevaartskerk / -oord

- **Nominatie "Meest gastvrije kerk van Oost Nederland"**

Uit de 69 kerken uit Overijssel en Gelderland die in maart 2020 zijn aangemeld voor de Verkiezing van de Meest Gastvrije Kerk van Oost-Nederland, zijn door een vakkundige jury tien kerken genomineerd, zoals, onze kerk, officieel geheten: Onze Lieve Vrouw Ten-hemel-opneming. Doel van de verkiezing is dat kerken worden geactiveerd meer activiteiten te ondernemen die de gastvrijheid moeten bevorderen. "Kerken zijn visite-kaartjes en centrale ontmoetingsplaatsen in wijken, dorpen en steden. Dat mogen ze best uitstralen", vertelde Wim den Braber van Welkom in de Kerk, de stichting die de verkiezing organiseert. "Als er meer te doen is op deze centrale plekken, verhoogt dit de levendigheid en dynamiek. Gastvrije kerken kunnen met hun religieuze en culturele schatten uit het verleden een impuls geven aan het toerisme." Er volgt nog een promotiefilmpje, een glossy blad e.d.

We staan al maanden op nummer één en hopen op 1 september a.s. te winnen!

- **Toeristische bewegwijzering**

Voor de zomer van 2019 heeft de Stichting Maria van Renkum aangegeven graag te willen deelnemen aan het kortlopende project *Toeristische bewegwijzering in de gemeente Renkum*. Dit voorjaar worden enkele borden voor de komende vijf jaar geplaatst. Donderdag 23 januari heeft de gemeente Renkum samen met het Toeristisch Platform Lage Veluwe en Uiterwaarde de eerste nieuwe toeristische

borden op Kievitsdel onthuld. Dit is het startschot voor de plaatsing van de nieuwe toeristisch-recreatieve bewegwijzering in de gemeente Renkum. De gemeente maakt zo de ambitie waar om het toeristisch aanbod van de gemeente bereikbaar en toegankelijk te maken, en de zichtbaarheid van dat aanbod te vergroten. Wij willen meerdere borden geplaatst zien en maken daar werk van.

- **Ontwikkelen van een pelgrimsfietsroute Renkum-Kevelaer v.v.**

We zijn in Kleve bij de Euregioraad Rijn-Waal geweest en kunnen een aardig geldbedrag krijgen om daarmee een pelgrimsfietsroute Renkum-Kevelaer v.v. te bekostigen: fietsen over de grens van Gelderland en door het vroegere Overkwartier (Limburg en Noordrijn-Westfalen), die samen ooit het hertogdom Gelre vormden. We stellen ons voor, dat de route zodanig loopt, dat onderweg ook een aantal passende bezienswaardigheden bekeken kunnen worden. Met organisaties als Erfgoed Gelderland, TVAN (Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen), Verkehrsamt Goch en de Euregio Rijn Waal geven we samen invulling aan een pelgrimsfietsroute Renkum-Kevelaer. De Euregio heeft ons voor dit deelproject in principe een subsidiebedrag van maximaal 25.000 euro toegezegd. Inmiddels zijn de voorbereidingen opgestart. In de loop van 2021 hopen we een en ander afgerond te krijgen.

- **Pelgrimsfietsroute Willibrord Utrecht – Renkum v.v.**
  (Zie informatie op pagina 17 / planning 2022)
- **Standbeeld Marie d'Harcourt**
  (zie informatie op pagina 30) Romee Kanis (foto links) krijgt de opdracht. Ze staat in de startblokken, maar het geld is er nog niet (planning 21/22).

- **Wandelroutes – “Rijndevotieroute” en “de grote en kleine Papenroute”**

Tussen Arnhem en Rhenen wordt een ”Rijndevotieroute” uitgezet langs plaatsen die herinneren aan de middeleeuwse beweging van de Moderne Devotie. De route krijgt twee versies, voor wandelaars en voor fietsers. Theoloog Mink de Vries, coördinator van de Postmoderne Devotiebeweging in Nederland is ons daarbij behulpzaam.

Vanuit de kerk wordt een wandeltocht samengesteld langs kerkelijke locaties, zoals de voormalige locaties van kloosters en katholieke kerkgebouwen, kasteel Grunsfoort, het Papenpad[12] etc. Eén route blijft in de bebouwde kom en één route is de uitgebreide.

- **Kerkwinkel en webshop**

De huidige kleine koffiekamer in de bestaande pastorie krijgt wat ons betreft een dubbele doorgang naar de aanbouw (2022). De betreffende ruimte zou ingericht kunnen worden als “winkel” met eigen materiaal en passende artikelen

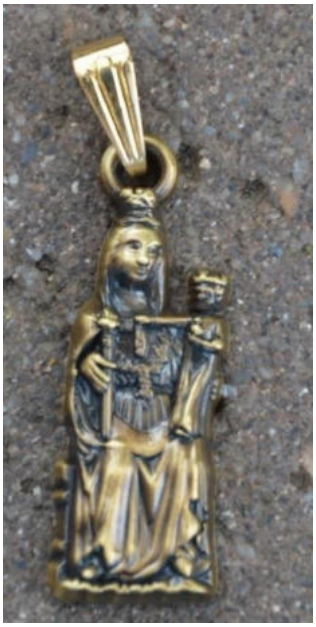

- **Marialied Renkum**

Als je op YouTube zoekt naar muziek (Marialied Renkum) dan kun je het Caeciliakoor van de bedevaartkerk te Renkum vinden en het fraaie Renkumse Marialied beluisteren. De tekst is eveneens in de opname verwerkt, zodat je zelfs mee kunt zingen. Natuurlijk vind je de video, een verkleind beeld ook op onze websitepagina Media.

Aan Jan Boelens van de groep Veluwezoom in Beeld gaven we in 2019 de opdracht om in overleg met Hans Gelderman, dirigent van ons kerkkoor, een opname te maken. Als je op YouTube zoekt naar muziek (Marialied Renkum) dan kun je het Caeciliakoor van de bedevaartkerk te Renkum vinden en het fraaie Renkumse Marialied beluisteren. Een cd van ons koor waar het lied ook op staat wordt reeds door de Stichting voor minimaal 10 euro per stuk met succes verkocht.

[12] Door Wageningen-Hoog liepen begin 19e eeuw de weg van Bennekom naar Arnhem (tegenwoordig Keijenbergseweg), de Hartense weg, de Hollandsche weg en het Papenpad. Het Papenpad ontleent zijn naam aan de katholieke kerkgangers, de Papen, die langs deze weg uit het protestantse Bennekom naar het katholieke Renkum gingen om er naar de kerk te gaan.

- **Maria-gebakje voor pelgrims etc.**

Een petitfour in de lichtblauwe Maria-kleur, met bovenop de afbeelding van de Renkumse Maria en een suikerpareltje met zoet Blue Curaçao-aroma. Dit gebakje destijds al ontwikkeld en gemaakt door de Arnhemse banketbakker Jansen de Koning zouden pelgrimsgroepen etc. in bedevaartsoord Renkum voortaan bij de koffie/thee weer geserveerd moeten krijgen. Misschien ook iets voor de losse verkoop in aparte doosjes verpakt….

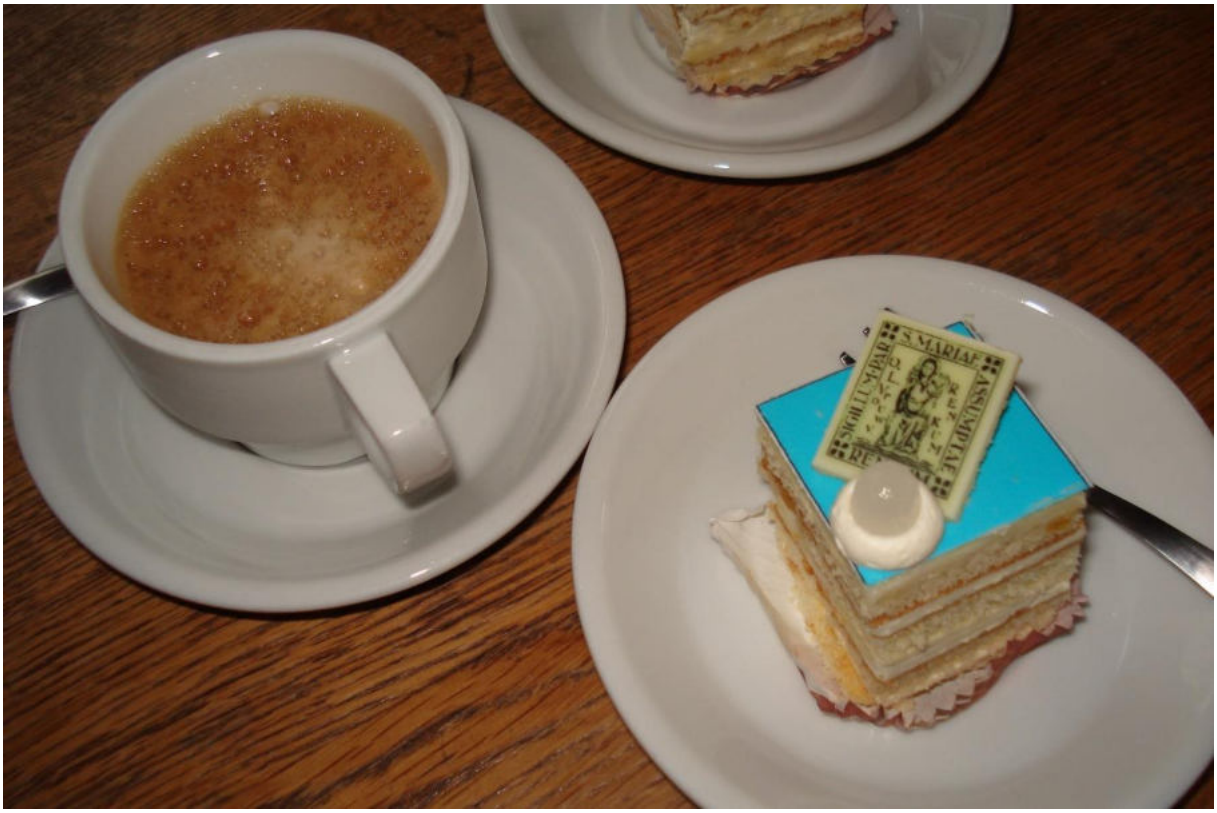

- **Documentaire Maria van Renkum (TV Gelderland) en boek “Meer dan 1000 jaar katholicisme in Renkum.”**

Er bestaan video-opnames van pelgrimages zoals destijds door A. Canters uit Wageningen werd gefilmd en verkocht. Ook op de website van de Stichting is videomateriaal te zien. Met TV Gelderland is gesproken over het maken van een documentaire over Maria van Renkum. De verwachting is, dat in de loop van 2021 het product er zal zijn.

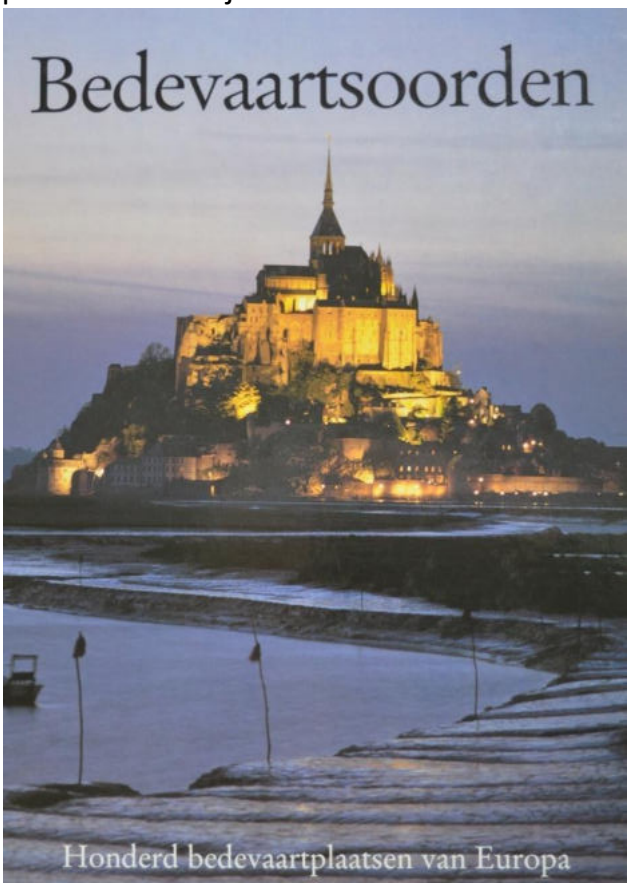

Vele boeken bevatten passages of geven aandacht aan Maria van Renkum. Opvallend is, dat in het beroemde boek “Honderd bedevaartsplaatsen van Europa” van Clemens Jöckle uit 1997 slechts drie Nederlandse locaties besproken worden en Maria van Renkum daarvan een prominente plaats inneemt.

Het ligt in de bedoeling om in 2023 tijdens het 100 jarig bestaan van de kerk met een boekje uit te komen en in 2028 bij de viering van het feit, dat Maria van Renkum 100 jaar ervoor terugkwam naar Renkum met een boek over de geschiedenis van 1200 jaar katholicisme in Renkum.

Een meertalige kleurrijke folder over Maria van Renkum komt in 2021 standaard in de kerk te liggen.

Innovatieve aanpak - verjonging en verbreding van betrokkenen - activiteiten

Het christendom, waarvan zeker Nederlanders zich in de afgelopen decennia massaal hebben afgekeerd, geeft voor velen nog steeds betekenis. Mensen die zeggen niet gelovig te zijn, bezoeken op vakantie wel een kerk en doen zelfs mee met de rituelen die daarbij horen. Ze steken een kaarsje aan, gebruiken wijwater, of bidden even. Sommigen voelen dan rust. Daarna verlaten ze de kerk en gaan weer hun eigen gang.
Kunst draagt ook erg bij aan het belang dat mensen aan de kerk hechten. Zo is de kerk eigenlijk voor iedereen: voor gelovigen, kunstliefhebbers en mensen die geïnteresseerd zijn in erfgoed.

Hoofdthema's: Vrede, Verbinding en Bezinning

Uitwerking

Bij ieder thema worden sub-onderwerpen gezocht, vervolgens bekijken we bij ieder sub-onderwerp welke bestaande organisaties je daaraan zou kunnen koppelen en welke elementen van zo'n bestaande organisatie goed aansluiten.

Dan wordt in overleg met een bestaande organisatie bekeken in hoeverre we elkaar kunnen versterken en mogelijk activiteiten ook in onze aanbouw kunnen plaatsvinden. Door ontmoeting zullen allicht mensen belangstelling krijgen voor onze kerk, de geschiedenis ervan etc. en op een onderdeel mee willen doen. Maar ook mond-tot-mond reclame vergroot de bekendheid.

Het onderstaande is slechts als aanzet voor nadenken bedoeld, de twee kolommen zijn willekeurig en los van elkaar ingevuld. Het gaat om de keuze van de thema's en de vraag welke organisaties je bij het thema zou kunnen betrekken. Dit laatste zou je stapsgewijs moeten doen (groeimodel).

Afgeleide onderwerp Vrede:	Te betrekken organisaties
veiligheid / tolerantie	Airborne - instellingen
	Amnesty Internationaal
	Politie Midden Gelderland
	Open Doors (christenvervolgingen)

Renkum is een Airborne gemeente. Zo zijn littekens van het kerkgebouw etc. in te passen als bezienswaardigheid in een fietsroute, kunnen maandelijkse schrijfavonden uitgaande van Amnesty georganiseerd worden, gelegenheid voor een spreekuur van de politie kan geboden worden, informatiebijeenkomsten van Open Doors inzake vrijheid van godsdienst e.d, kunnen plaatsvinden….

Afgeleide onderwerpen Verbinding:	Te betrekken organisaties
met jezelf	Cursusgerichte aanbod / lezingen
met de medemens	Organisaties m.b.t. eenzaamheid
	Het Schild Wolfheze
	Mediation aangelegenheden
met ouderen	Ouderenbond Renkum / generatiebeleid
kerkzijn / vieren	Pastoraatsgroep, Bedevaartsgroep etc.
met de natuur / schepping	Organisaties gelieerd aan Natuur / Milieu
etc.	etc.

Afgeleide onderwerpen Bezinning:	Te betrekken organisaties
innerlijke groei	Leerhuis / (geloofs)verdieping, de Oase
inzet gaven/talenten	3e Verdieping, Onderhoud groen,
	Organisatie m.b.t. zang/muziek etc.
verwonderen [13]	Abdij Koningsoord Oosterbeek
etc.	etc.

De uitbouw van de pastorie met een ontmoetingsruimte, kun je ook verhuren aan derden. Dit alles wordt nader uitgewerkt wanneer blijkt, dat het kerkgebouw overeind gehouden kan worden.

[13] De schelp staat symbool voor leven, liefde en vruchtbaarheid. Voort Christenen is de schelp ook het attribuut van de apostel Jacobus, naar wiens graf in Santiago Di Compostella al eeuwenlang pelgrims reizen. De schelp is het symbool geworden van pelgrims en bedevaarten in het algemeen. De voorstelling van de bevruchting van de als tweeslachtig beschouwde schelpdieren door de dauw uit de hemel, maakt de schelp ook tot Mariasymbool.

Verder ontwikkeling: op naar een nationaal bedevaartsoord

In samenwerking met de Bedevaartsgroep Renkum wordt een jaarlijks programma uitgebreid en komt er meer bekendheid voor Renkum als bedevaartsoord. Wij streven naar een bezoek van minimaal 20 bedevaartsgroepen per jaar, die door ons worden ontvangen en geheel of gedeeltelijk middels maatwerk begeleid. Daarnaast zijn individuele pelgrims altijd welkom. Desgewenst kunnen we hen een programma (folder) aanbieden, dat men zelfstandig geheel of ten dele kan volgen.

In overleg met de Euregio Rijn Waal wordt een tweedaagse uitwisseling met mensen uit de bedevaartsplaats Kevelaer, bij voorkeur jaarlijks georganiseerd. De Duitsers worden voor een nacht in gastgezinnen ondergebracht en doorlopen een passend programma. De eerste tweedaagse staat gepland in 2021.

Er wordt een brochure vervaardigd m.b.t. de bezienswaardigheden in en rond het kerkgebouw. Voorts is een meertalige flyer met basisinformatie over Maria van Renkum noodzakelijk. Dit gebeurt in ieder geval m.b.t. het Engels. Duits en Frans.

Bedevaart en Bedevaartplaatsen in Nederland

Meertens Instituut

Renkum, O.L. Vrouw van Renkum middeleeuwen: 'Capelle')

Cultusobject: O.L. Vrouw van Renkum (middeleeuwen: 'Capelle')

Periode: Ca 1350 - 17e eeuw / 1928 - heden

Locatie: **Kapel in de parochiekerk** van O.L.Vrouw ten Hemelopneming (Z. Titus Brandsmaparochie)

(Zie verder: Het Meertens Instituut / Radbouduniversiteit Nijmegen)

Verdieping, vieringen en meer verwevenheid met het dorp

Er wordt een leerhuisprogramma ontwikkeld met daarin ruimte voor ontmoeting. Gedacht wordt aan kortlopende cursussen en lezingen. Ook zal een Loket voor Levensvragen in het leven worden geroepen, dat uitgevoerd wordt door mensen, die daarvoor bijgeschoold zijn/worden. Gesprekken over onderwerpen uit de actualiteit op vast te stellen tijden worden volgens een bepaalde systematiek gehouden.

Woorddiensten, uitvaarten, vesperdiensten op de woensdagavonden e.d. vinden gewoon plaats. Bijvoorbeeld Thomas-vieringen voor randkerkelijken worden nieuw opgezet. Er wordt nagedacht over ‘t organiseren van één of meer passende jaarlijkse excursie(s), dit mede in het kader van het verbinden van mensen. ‘n E-mailadressenlijst (Vrienden Maria van Renkum) wordt aangelegd.

Er wordt met Sint Maarten een lampionnenoptocht gehouden met Sint Maarten te paard en een muziekkorps. Vanuit een startlocatie wordt gelopen naar het kerkplein. Daar staan vuurkorven en treft Sint Maarten een bedelaar aan, die een deel van de mantel ontvangt.

Momenteel beperken we het spel tot het maken van lampionnen en een tocht met lichtjes door de kerk.

Planning: uitgebreid schouwspel Sint Maarten etc. 2021

Excursies voor belangstellenden

Ieder semester organiseert de Stichting Maria van Renkum een excursie of gemeenschappelijk activiteit elders t.b.v. belangstellenden uit de geloofsgemeenschap of het dorp.

1. 2e semester 2019
<u>Excursie naar Kranenburg</u>

Op donderdag 10 oktober 2019 vertrokken we om 08.30 uur met een bus vanaf ons kerkgebouw naar Kranenburg bij Vorden om de thematentoonstelling “Maria ‘n bijzondere Heilige” te bezoeken.

2. 1e semester 2020 *Onder: Benefietdiner bij Campman*

Op 6 februari 2020 werd een benefietdiner georganiseerd. ‘t Was een geslaagde bijeenkomst in een mooie ambiance met voortreffelijk eten en prachtige muziek. Dit in een uitstekende sfeer. Door aanwezigen werd niet alleen verbondenheid ervaren, maar er kwam ook geld uitsluitend voor onze Mariakerk binnen. Er waren 80 aanwezigen.

Planning mede afhankelijk van de corona-omstandigheden

2e semester 2020
Bezoek aan de Kunstnijverheids- & kerstmarkt Moyland Duitsland

1e semester 2021
Excursie naar het Kathedrale Kaarsenmuseum in Baarle -Hertog

Foto rechts: Frits Spies, beroemde kaarsenmaker / overleden in 1997

Een conservatieve begroting

De Stichting, die uitsluitend met vrijwilligers zonder een financiële beloning werkt, wil doelmatig of efficiënt werken, met minder middelen en zogezegd wel met behoud van kwaliteit financieel uit proberen te komen. De Stichting wil tevens procyclisch geld uitgeven als het goed gaat en bezuinigen als het slecht gaat. Het eerste heeft voor zover dat opgaat te maken met het versneld aflossen van geldleningen van instanties en obligaties van particulieren.

We hanteren een meerjarenbegroting en kiezen voor een periode van 4 jaar waarvan de begroting van het eerstvolgende jaar sluitend dient te zijn. Er wordt conservatief begroot, zodat de daadwerkelijke inkomsten die blijken uit de jaarrekening in ieder geval niet tegenvallen.

Er wordt een Bestemmingsreserve voor Onderhoud gevormd waaruit jaarlijks een bedrag ten goede aan de begroting komt. Een Algemene Reserve wordt gevormd voor het opbouwen van vermogen van nieuwe algemene ontwikkelingen w.o. eventuele aankoop onroerend goed (kerkgebouw etc.) Een overschot van een jaarrekening wordt door het bestuur van de Stichting over voornoemde reserves verdeeld. Een financiële verantwoording staat o.a. op de website St. MvR.

Bij de Belastingdienst staat de Stichting genoteerd onder nummer: 8598.74.692. Deze dienst heeft schriftelijk een verklaring verzonden waarin te lezen staat, dat de Stichting Maria van Renkum vrijgesteld is van een belastingplicht. De Belastingdienst heeft schriftelijk een verklaring verzonden waarin staat, dat de Stichting Maria van Renkum vrijgesteld is van een belastingplicht en dat de Culturele ANBI-status uitgedragen mag worden, zodat mensen bij het doneren van giften ook een belastingvoordeel kunnen krijgen. Algemeen nut beogende instellingen (ANBI's) kunnen gebruikmaken van bepaalde belastingvoordelen bij erven, schenken en de energiebelasting. Voor donateurs van culturele ANBI's geldt een extra giftenaftrek. Hierdoor worden giften aan culturele ANBI's gestimuleerd. Gelden, die op de rekening van de Stichting Maria van Renkum gestort worden komen geheel ten goede aan het doel. Er wordt geen verplicht percentage van ontvangen gelden afgedragen aan het bisdom hetgeen voor parochies wel geldt.

Op diverse wijzen kan men de Stichting Maria van Renkum financieel steunen. Gekozen kan worden uit:

- een losstaande boeking/donatie en/of een periodieke gift;
- het vastleggen van zaken in een testament als erfgenaam of als legataris;
- het afnemen van één of meerdere obligaties t.w.v. € 250;
- subsidies / leningen of een fictieve schenking in de vorm van een borgstelling.

Diverse formulieren zijn te vinden op
www.stichtingmariavanrenkum.nl

Stichting Maria van Renkum rekeningnummer
NL53 INGB 0009 0098 81

Financiële gegevens

Eénmalige Investeringen (naar boven afgeronde bedragen in euro's)

1)	Restauratie kerkgebouw / zie rapport Monumentenwacht	250.000
2)	Vervanging verwarminginstallatie / zie offerte Mahr	50.000
3)	Aanpassing kerkgebouw / zie pagina 32	16.000
4)	Uitbouw/aanbouw pastorie / calculatie v.d. aannemer volgt nog	300.000
5)	Standbeeld Marie d'Harcourt inclusief educatieproject etc.	35.000
6)	Aankoop onroerend goed / perceel 7193 na 2025	p.m.

Jaarlijkse lasten m.i.v. 2021 kerkgebouw excl. aanbouw (2022) en pastorie (2025)

7)	Regulier onderhoud/energiekosten etc. totaal excl. aflossing 2021	17.000

De restauratie (1) en de verwarmingsinstallatie (2) hebben de hoogste prioriteit. Duidelijkheid dient in 2020 gegeven te worden, alleen dan garandeert het bestuur van de Parochie zTB tot 2026 de pastorale zorg. De uitvoering volgt in 2020/2021. Dan volgen 3, 4, 5 uiterlijk in 2022. Mocht t.z.t. de kerk een rectoraatskerk worden of de inpandige kapel kunnen continueren, dan valt te bezien of er wel of niet tot aankoop (6) overgegaan kan/moet worden. Bij verkoop is de Stichting de eerst gegadigde en wordt de verkoopwaarde (monumentenstatus) verminderd met de gedane investeringen (m.n. 1 en 2). Dit zal desgewenst notarieel vastgelegd moeten worden.

Concept Begroting 2021

De opbrengst van de jaarlijkse actie Kerkbalans opgebracht door de mensen van de geloofsgemeenschap Renkum-Heelsum gaat rechtstreeks naar het parochiebestuur. Dat geldt ook voor de verhuur van de huidige pastorie. Dat betekent dat in de begroting geen rekening wordt gehouden met de kosten van de pastorale zorg (kerkdiensten e.d.). Onze kosten blijven tot uiterlijk 2026 in die zin beperkt.

Raming Inkomsten subsidies

- Investering restauratie (1) en (4) 50% subsidie en 50% een lening / borgstellingen.
- Verwarmingsinstallatie (2) subsidies van fondsen/bedrijven/overheid/eigen vermogen.
- Aanpassing kerkgebouw (3) beperkte deelsubsidie / eigen vermogen.
- Standbeeld (5) fonds, bedrijven, subsidie (educatieproject) / eigen vermogen.
- Deelprojecten, zoals pelgrimsroutes etc. financieringen door derden, semi-overheid (Euregio Rijn Waal) e.d. Deze worden budgettair neutraal gerealiseerd. Daarom vallen ze buiten de reguliere begroting.

Eigen en vreemd vermogen

Het eigen vermogen is direct besteedbaar, het vreemd vermogen eveneens, maar voor terugbetalingen aan obligaties moet in december 2024 voldoende vermogen zijn opgebouwd. Condities aan een eventuele geldlening zijn nog niet bekend. We gaan uit van ‘n jaarlijkse aanname. Gelden middels legaten worden vooralsnog niet ingeboekt.

Inkomsten 2021 (Netto-Bedragen)

1)	Jaarlijkse huis-aan-huis actie	2.500
2)	Donaties pelgrims, sympathisanten van elders etc.	5.000
3)	Verkoop kaarsen, c.d.’s etc.	15.000
4)	Lunches, consumpties pelgrims etc.	7.500
5)	Concerten, incl. consumpties etc.	1.500
6)	Parkeergelden kerkplein	0.500
7)	Uitvaarten minimaal 6	3.000
8)	Jaarlijkse subsidies bedrijven	7.000
9)	Extra activiteiten, zoals aanhaken bij dorpsaangelegenheden, stands	p.m.
	Totaal	42.000

Uitgaven 2021 (kerkgebouw)

1)	Energiekosten etc.	10.000
2)	Klein onderhoud	2.000
3)	Zakelijke lasten w.o. verzekeringen	4.000
4)	Aflossing lening (kerkgebouw en/of aanbouw pastorie 2022)	25.000
5)	Overige	1.000
6)	Overschot op de jaarrekening t.b.v. de eigen reserves	p.m.
	Totaal	42.000

De Stichting is vrijgesteld van OZB, zolang het over een kerkgebouw met bijhorende gebouwen gaat en hoeft geen energiebelasting te betalen.

Bijlage 1 Financiële cijfers Locatieraad 2020

Overzicht ontvangen van de locatieraad Renkum-Heelsum m.b.t. baten en lasten inzake de kerk en de pastorie.

Baten en lasten Locatie Renkum-Heelsum berekend in mei 2020. Dit m.b.t. de kerk en de pastorie

Gestileerde baten en lastenoverzicht Locatie Renkum- Heelsum 2020

	Baten	In €	Lasten	In €
	Bijdragen parochianen	56.000	Beheerskosten	5.000
	Huur pastorie, e.d.	20.000	Energiekosten	12.000
			Kosten gewoon onderhoud	6.000
			Zakelijke lasten en verzek.	4.000
			Ov.kosten onroerend goed	6.000
			Donatie aan voorz. grootonderh	4.000
			Kosteneredienst	4.000
			Kosten pastoraal	1.000
			Afdracht collecten voor derden	2.000
			Saldo	32.000
	Totaal	76.000		76.000

	Specificatie bijdragen parochianen	In €
	Kerkbijdragen	27.000
	Collecten eigen kerk	7.000
	Collecten voor derden	2.000
	Kaarsen, e.d.	10.000
	Stipendia	1.000
	Uitvaarten, huwelijken, doop,e.d.	6.000
	Overige (kerkelijke) diensten, concerten, e.d	1.000
	Ontvangen giften	1.000
	Overige bijdragen parochianen	1.000
	Totaal	56.000

Opmerkingen

1. De getallen zijn afgerond op €1000;
2. De opbrengst van de huur van de pastorie. Er zitten 5 onderverhuurders in van Jaap van Meerveld. Hij gebruikt ook de benedenverdieping.
3. De kerkbijdragen in 2019 waren €27.000.
4. De opbrengst van de kerstmarkt valt weg in 2020.
5. De begraafplaats is niet meegenomen.
6. De gemeenschappelijke kosten voor de parochie zijn buiten beschouwing gelaten (personeel, parochieblad, e.d.). Het saldo geeft de mogelijkheid aan om daaraan bij te dragen, evenals aan de donatie voor grootonderhoud.

Iedere kerk horende bij de Parochie z. Titus Brandsma kent een locatieraad met minimale bevoegdheden, zoals het hebben van een pastoraatsgroep voor de organisatie van kerkdiensten, het hebben van een signaleringsfunctie en het uitvoeren van klein onderhoud, schoonmaak gebouwen etc.

Bijlage 2 Lijst van actiepunten 2020

Belangrijkste doel: het sluiten van een vervolgbijeenkomst (kerkbestuur en Stichting MvR) inzake verantwoordelijkheden, realiseren van investeringen (restauratie kerkgebouw, aanbouw pastorie, bekostiging standbeeld Marie d'Harcourt) en concretisering toekomstgerichtheid (vooruitzicht vanaf 2026).

Acties gedurende 2020 in willekeurige volgorde / stand van zaken

- Financiële aanvragen bij fondsen/overheden/instellingen en particulieren
- Inventarisatie uren vrijwilligers m.b.t. onderhoud park, kerk en pastorie
- Overleg met de Franse ambassade en de Prov. Gld (standbeeld Marie d'Harcourt + tentoonstelling) - Gesprek met kunstenaar is afgerond
- Overleg met Erfgoed Gelderland / TVAN / Verkehrstamt Goch en Euregio Rijn-Waal m.b.t. pelgrimsfietsroute Renkum-Kevelaer – principeakkoord gesloten
- Uitvoering door Uiterwaarde m.b.t. wegbewijzeringsborden kerkgebouw
- Overleg met het ministerie en het bisdom en/of het Vaticaan m.b.t. de positionering Renkum als bedevaartsoord e.d.
- Overleg met Mahr (verwarmingsinstallatie) is afgerond
- Uitvoeringsfase documentaire Maria van Renkum / T.V. Gelderland
- Realisering Publicaties in KN, Trouw en overleg met KRO/NCRV – Kruispunt
- Project Gastvrije Kerk w.o. een glossy magazine met uitgebreide info over Maria van Renkum
- Overleg met Nexit m.b.t. aanbouw Pastorie. Opdracht: concept is afgerond. Financiële vertaalslag met aannemer(s) in voorbereiding
- Meewerken aan de status van gemeentelijk monument, te bezien of een rijksmonument haalbaar is
- Uitzoeken in hoeverre het verwerven van perceel 7913 haalbaar is en/of het omzetten van de kerk in een rectoraatskerk (zelfstandigheid) haalbaar is evenals het verkrijgen van de titel Basilica Minor(Vaticaan)
- Het verwerven van de titel "Meest gastvrije kerk van Oost-Nederland", het Gulden Boek en beeldmateriaal uit de collectie Glauff
- Opstarten verkoop van cd's van ons St. Caeciliakoor, promoten van Mariagebak
- Activiteiten opstarten inzake een innovatieve aanpak m.b.t. verjonging en verbreding van belangstellenden
- Voorbereiden tweedaagse uitwisseling met Duitsers in het kader van pelgrimage en 75 jaar bevrijding, dit met steun van de Euregio Rijn Waal
- Uitvoeren excursie kunstnijverheids- & kerstmarkt Moyland Duitsland
- Opstarten van het uitgeven van obligaties, advertenties in Katholiek Nieuwsblad, maandblad KBO/PCOB etc. oproep tot het geven van een donatie
- Permanente aandacht inzake actualiseren van de website, foldermateriaal, artikelen t.b.v. de media

Zie op onze website het Beleidsmatig- en Financieel Jaarverslag 2019 om een indruk te hebben over de doorgaande lijn in werkzaamheden etc.

Bijlage 3 Documentatie / achtergrondinformatie

Belangrijke stukken n.a.v. beschrijvingen op voorgaande pagina's. Onderstaande stukken zijn meestal via de website van de Stichting Maria van Renkum te downloaden.

- ✓ **M01 Flyer Maria van Renkum folder Versie3 Def. A4 6 pags .pdf**
- ✓ M02 Beleidsmatig- en Financieel Jaarverslag 2019 Stichting Maria van Renkum DEFINITIEF.pdf
- ✓ M03A Raad voor Cultuur brief Mariabeeld.pdf
- ✓ M03B wbc besluit 01.jpg
- ✓ M03C wbc besluit 02.jpg
- ✓ M04A Raad voor Cultuur brief Collier.pdf
- ✓ M05B Bouwgeschiedenis kerk OLV ten Hemelopneming Renkum.pdf
- ✓ M05C Waardebepaling kerk OLV ten Hemelopneming Renkum.pdf
- ✓ M05D 200206 Waarderingsmatrix OLV ten Hemelopneming Renkum.pdf
- ✓ M05E Collegevoorstel aanwijzing monument .docx
- ✓ M05F aanwijzingsbesluit voornemen tot (28 april 2020) getekend.pdf
- ✓ M05G raadsbrief voorgenomen aanwijzing (24 april 2020) getekend exemplaar.pdf
- ✓ M06 Herstelplan RK kerk Renkum 28-10 2019.pdf
- ✓ M07A 20-506 Renkum Aanbouw Pastorie_2020-04-08.pdf
- ✓ M07B Gecomprimeerde versie Aanbouw Pastorie Renkum 2020-04-08 .pdf
- ✓ M08A Marie d'Harcourt - Maria van Gelre.docx
- ✓ M08B Marie d'Harcourt / Maria van Gelre (pelgrimage naar Renkum)
- ✓ M08C Informatiepaneel Mariaklooster 1405 slotversie.pdf
- ✓ M09B Raadsbrief m.b.t. kerkgebouwen in de gemeente Renkum-overzicht.pdf
- ✓ M09C Brief College bij Kerkenvisie 2019.docx

Naslagwerken via internet verkrijgbaar

- ✓ Katholiek Renkum-Heelsum, 1975 (uitverkocht boek)
- ✓ Cartularium van het O.L. Vrouweklooster te Renkum 1383-1609, 1992
- ✓ Van een groene zoom aan een vaal kleed, 1973
- ✓ Ik, Maria van Gelre, 2018

Audio en visueel beeldmateriaal

- ✓ cd St. Caeciliakoor Renkum – Marialiederen
- ✓ You Tube Marielied Renkum
- ✓ Video's www.stichtingmariavanrenkum.nl

Ons kerkgebouw wordt ook door een bewonderaar uit Velp minutieus nageschilderd.

Bijlage 4 Overzicht bedevaarten 2018

Terugblik op Bedevaarten naar Renkum in 2018 / verslag bedevaartsgroep

1. De eerste bedevaart van dit jaar was de Bloesembedevaart op **15 april 2018**. Met meer dan 100 volwassenen en ruim 55 kinderen was deze goed bezocht. Na een korte viering in de kerk, vertelde de pastoor Henri ten Have tijdens de processie in het park Rosarium Mariae in het kort de geschiedenis van de 20 Staties. Daarna konden de kinderen een quiz oplossen met 3 leuke prijzen. Eén van de kinderen zei: volgend jaar kom ik weer hoor. Ook volwassenen vonden het een geslaagde viering.

2. De tweede bedevaart was op woensdag **2 mei 2018**. Het betrof een bedevaartsgroep uit Amsterdam, bestaand uit ca. 20 personen, waaronder een aantal priesters. Na ontvangst met koffie was er een H. Mis in de kerk. Daarna trok de groep het park in. Na afloop was er nog een gezellig samenzijn in de pastorie. Allen vonden het een zeer geslaagde dag en spraken hun dank uit voor het werk van de vrijwilligers.

3. Op **12 mei 2018** was er een bedevaartsgroep uit Eindhoven op bezoek, bestaande uit ca 45 personen. Hun programma bestond uit een viering in de kerk, een rondleiding door het park Rosarium Mariae en ontmoeting in de pastorie.

4. Het Nederlands Genootschap van St. Jacob kwam op **26 mei 2018** op bedevaart naar Renkum. De groep was een pelgrimsgroep van Santiago de Compostella en bestond ruim 40 personen. Een deel stapte in Wolfheze om 9.00 uur uit de trein en liep vervolgens naar Renkum. De rest kwam per auto. Hun programma bestond uit ontvangst met koffie, een rondleiding door de kerk (met een korte bezinning) en **het park Rosarium Mariae**, met daarna ontmoeting in de pastorie.

5. De Maria/ziekenbedevaart vond dit jaar voor de 62e plaats en wel op **29 mei 2018.** Voor de organisatoren is altijd weer afwachten over hoeveel mensen er zullen

komen, hebben wij onze voorbereidende werkzaamheden goed gedaan etc.? Dit jaar waren er gemiddeld over de gehele dag ruim 100 personen aanwezig, waarvan de meesten uit onze parochie, maar toch ook mensen van buiten, zelfs uit Duitsland.

Het programma bestond in grote lijnen uit een Eucharistieviering, de Mariahulde en het Lof. Ook was er volop aandacht een 'natje en droogje' voor de mensen. Vooral het eerste was nodig want het was die dag erg warm. De aanwezigen waren vol lof over de dag. Men vond de Eucharistieviering, de Mariahulde en het Lof heel mooi. Veel zieken, ouderen waren emotioneel geraakt door de bloemhulde door de kinderen, waarbij ze ook een bloemetje kregen aangereikt.

Rond 16.00 uur was het afgelopen en moest de kerk weer worden schoongemaakt. Voor het creëren van goede zit- en ligmogelijkheden voor zieken/ouderen waren 18 banken uit de kerk gehaald en buiten onder een dekkleed geplaatst. Onder dreigend onweer moesten deze weer naar binnen. Maar we hadden geluk. Pastoor Henri ten Have stroopte zijn mouwen op en met behulp van een aantal vrijwilligers reden we laatste bank de kerk binnen voor dat een hevige regenbui losbarstte. Daarna hebben we nog wat gedronken op de goede afloop en de geslaagde dag, onder dankzegging aan de vele vrijwilligers.

6. De Ridderorde van het Heilig Graf van Jeruzalem is op **10 juni 2018** op bedevaart naar Renkum geweest. Zij hadden een lunch om 13.00 uur en daarna een eigen programma. Na afloop gaven de deelnemers aan dat ze het een prachtige bedevaart hadden gevonden en brachten hun dank uit voor de goede verzorging.

7. Op **15 augustus 2018** is er een bedevaartsgroep uit Breukelen op bezoek geweest. Deze groep bestond uit ongeveer 50 personen, inclusief een pastoraal werker mee. Zij kwamen met een grote bus. Het programma bestond uit ontvangst met koffie in de pastorie. Daarna volgde er een gebedstocht van ruim één uur door het park Rosarium Mariae. Op verzoek waren bij elke groep van de kapelletjes banken geplaatst. Daar werd dankbaar gebruik van gemaakt. Daarna was er in pastorie voor de tijd voor de lunch. De groep had haar eigen broodjes meegenomen. Na de lunch volgde en een rondleiding door de bedevaartskerk. Leny Lotgerink gaf een toelichting over het Maribeeld uit 1350, haar omzwervingen na de reformatie en de terugkeer naar Renkum in 1928. Daarna volgde er nog een viering met gebed en gezang, met mooi orgelspel, en toepasselijke predicatie door de pastoraal werker. Na afloop waren de mensen zeer enthousiast. Ook de dag er na kwamen dankbare reacties binnen

Zoals gebruikelijk op deze dag, Maria ten Hemelopneming, was er om 19.00 uur een Eucharistieviering met Pater Frans Bomers als voorganger en het Caecilia koor o.l.v. Hans Gelderman in een goed gevulde kerk. Aansluitend was er daarna een licht-processie in het park Rosarium Mariae. Bij het vallen van de duisternis trok een lange groep mensen met brandende kaarsen door het park. Dat was een fraai gezicht. Daarna was er ontmoeting in de pastorie.

8. Op **15 september 2018** is er een bedevaartsgroep uit de parochie Gerardus Majella in Utrecht op bezoek geweest. De groep (bestaande uit ongeveer 50 personen)

werd begeleid door 7 broeders van Sint Jan en er waren 2 priesters bij. De groep arriveerde om ongeveer 10.30 uur. Voor hun ontvangst stond een kop koffie met een gebakje gereed. Na de koffie vertrok de groep naar de kerk. Leny Lotgerink gaf een toelichting over het Mariabeeld uit 1350, haar omzwervingen na de reformatie en de terugkeer naar Renkum in 1928. Daarna was er een Eucharistieviering, waarbij de 2 priesters voor gingen. Na de lunch ging men in processie door het park Rosarium Mariae.

Op verzoek waren bij elke groep van de kapelletjes banken geplaatst. Daar werd dankbaar gebruik van gemaakt. De bedevaartgangers hebben na afloop de banken weer keurig in de kerk gezet!

Uit reacties bleek dat de mensen een geweldige dag hebben. Zij vonden dat de dag ontzettend goed verzorgd was; het was echt een feest rond Maria van Renkum. De mensen vonden het een Bedevaart om niet te vergeten. Het was heel bijzonder hoe deze mensen hiervan genoten hebben en met Maria weer verder kunnen met hun problemen op hun levensweg. Gezegd werd Maria van Renkum mag nooit verdwijnen.

9. Op **23 september 2018** is de Gelderse bedevaart geweest. Het was op deze zondag slecht weer; het regelde de hele dag (kunnen we ons nauwelijks voorstellen in 2018). Toch waren er nog ruim 70 deelnemers, naast een groot koor, aanwezig. Pastoor Victor Bulthuis was de voorganger, vergezeld daarnaast door 2 paters. Na afloop was er ontmoeting in de pastorie.

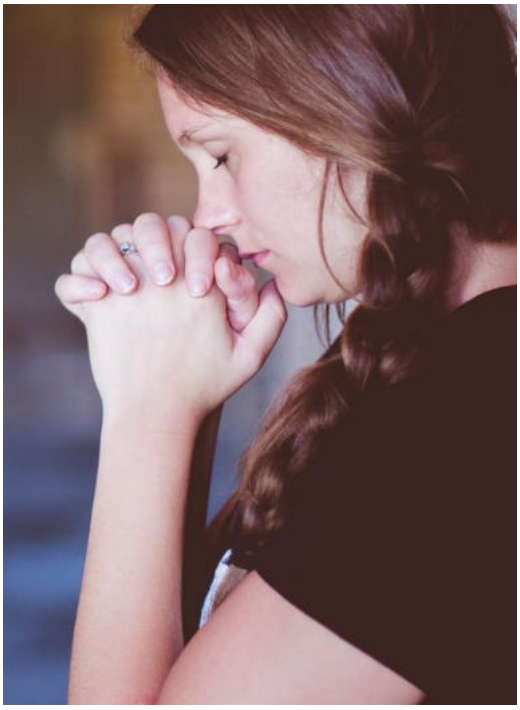

Omdat de kerk iedere dag van 8.00 uur tot 17.00 uur open is, zijn er naast deze groeps-bedevaarten dagelijks ook mensen die de kerk en het park even komen binnenlopen, een kaarsje op steken, mediteren of gewoon even gaan zitten.

In 2018 werden 9 bedevaarten met ruim 500 deelnemers exclusief medewerkers en 55 kinderen, die bloemen kwamen brengen, gehouden.

einde document